

det Husmandsskole, denne Angst maa jeg sige, at jeg, skønt jeg selv er Gaardmand, aldeles ikke fatter. Det forekommer mig at være ganske uomtvisteligt, at de øvrige Højskoler og Landbrugsskoler i særlig Grad ere fremkomne som et Udslag af Gaardmandsstandens Oplysningstrang, men desuagtet ere disse Skoler ikke blevne Klasseskoler. Alligevel maa man sige, at de statistiske Oplysninger, som foreligge om disse Skolers Virksomhed — jeg skal i den Henseende henvise til statistiske Meddelelser angaaende Danmarks Højskoler og Landbrugsskoler for Aarene 1904—05 og 1905—06 —, bevise saa klart og uomtvisteligt, som det vel kan ønskes, at procentvis er det en ganske overordentlig ringe Del af Husmændenes og Arbejdernes Sønner, der faa Del i denne forøgede og forbedrede Undervisning, i Forhold til den Del af Gaardmandsklassens Sønner, som faa Del i den samme Oplysning. Husmandsstanden, som nu gennem de senere Aar har organiseret sig, har faaet stærkere og stærkere Interesse for at tage Del i de Spørgsmaal, som ere oppe i Tiden, rejst det ene Foretagende efter det andet og fører sine Ideer, sine Anskuelser frem selv og tager selv Ledelsen i forskellige Anliggender den vedrørende, ligesom hidtil ingen gennem mange Aar har ment at ville formene Gaardmændene at lede deres egne Anliggender eller rejse de Anliggender, de fandt formaalstjenlige. Og det forekommer mig, at naar man er en Ven af den bedst mulige Udvikling og den bedst mulige Oplysning paa alle Omraader og i alle Samfundslag, og saa for Husmændenes og Arbejdernes Børn, skulde man tværtimod paaskønne den Trang, som giver sig Udslag i, at Husmændene nu gøre et alvorligt Forsøg paa at rejse en Husmandsskole paa Fyn, der maaske kan faa Held til at faa et betydelig større Antal Husmands- og Arbejderbørn end de alt bestaaende Landbrugs- og Højskoler.

Jeg skal af Tabelværket nævne nogle meget oplysende Tal. Paa Kærehave var der i 1904—05 36 Gaardmandsbørn, 87 Husmandsbørn og 17 Arbejderbørn foruden nogle Børn af Haandværkere og andre, der ikke vare særlig benævnte. Næste Aar var der 41 Gaardmandsbørn, 98 Husmandsbørn og 12 Arbejderbørn. Og som et Modstykke skal jeg nævne, hvorledes det forholder sig paa 2 saa ansete Skoler som Dalum Landbrugsskole og Ladelund Landbrugsskole. Paa Dalum var der det første

af de nævnte Aar 148 Gaardmandsbørn og det andet Aar 156, og af Husmandsbørn var der det første Aar 36, det andet 19, og af Arbejderbørn 3 det første Aar og 6 det andet. Paa Ladelund var der i 1904—05 148 Gaardmandsbørn, 42 Husmandsbørn og 15 Arbejderbørn, medens Tallene i 1905—06 vare 142, 76 og 2. Ser man paa disse Tal, forekommer det mig, at man i Stedet for ligesom at være utilfreds med den Bevægelse, der giver sig Udslag i slige Skoler, og at lade sig skræmme af, at det skulde blive Klasseskoler, skulde tage det som et naturligt Udslag af Husmændenes Interesse for og Trang til forøget Oplysning. Og ligesom man i sin Tid var glad for, at Gaardmandsstanden rejste de mange Højskoler og Landbrugsskoler, skulde man, hvis man virkelig vil god og sund Oplysning, give Husmændene Betingelse for i videst mulig Udstrækning at naa deres Maal i Stedet for at lægge dem Hindringer i Vejen. Det er ogsaa min sikre Tro, at Husmandsskolerne lige saa lidt som Gaardmandsskolerne ville blive Klasseskoler. Der vil tværtimod blive en prisværdig Kappestrid mellem de gamle Skoler og de nu opdukkende Husmandsskoler, og enhver virkelig Ven af god Oplysning maatte, synes jeg, være glad derved.

Naar den højtærede Minister sagde, at Understøttelserne ifølge Sagens Natur ikke kunde fordeles gennem Skoleraadene, er det ganske rigtigt. Jeg havde ogsaa tænkt mig, at det skulde ske gennem Ministeriet. Men jeg vil anmode den højtærede Minister om at tage under velvillig Overvejelse, om ikke noget lignende maa ske overfor den fynske Husmandsskoles Elever, som hidtil er sket, f. Eks. med Kærehave, hvor der er ydet et større maanedligt Bidrag til de Elever, der søgte den, end til dem, der søgte de ældre Skoler. Naar den højtærede Minister sagde, at det var noget ganske nyt, at Skoler, der ikke ere statsanerkendte, kunne modtage Statsunderstøttelse, er det jo for saa vidt rigtigt, og jeg noterer det ogsaa som en Indrømmelse, bl. a. overfor Husmandsskolen paa Fyn, at den vil blive sat i Stand til at kunne modtage Elever med Statsunderstøttelse fra Virksomhedens Begyndelse. Men dog er det ikke en videregaaende Indrømmelse end den, der er vist de 2 andre Husmandsskoler; den er snarere betydelig ringere end den, der blev vist dem fra Lovgivningsmagtens Side, idet de jo bleve oprettede med betydelige Laan, 60,000 Kr. til hver, og de fik tillige det direkte Tilskud, saa vidt jeg ved, paa